

Riksadvokaten

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

NASJONAL STRAFFESAKSINSTRUKS

Innledning

Et sentralt mål med politireformen er at politiet skal levere bedre og likere tjenester til borgerne. På straffesaksfeltet er den nasjonale straffesaksinstruksen sentral i så måte.

Den nasjonale straffesaksinstruksen angir på flere områder rammene for straffesaksbehandlingen. Basert på det lokale kriminalitetsbildet, geografiske og andre forhold må politidistriktene selv utarbeide lokale straffesaksinstrukser i tråd med de formål og overordnede føringer som er gitt i denne instruksen. Vedlagt denne instruksen følger en mal som politidistriktene skal benytte til å utarbeide sine lokale straffesaksinstrukser. Politidirektoratet ønsker kopi av lokale straffesaksinstrukser tilsendt.

Instruksen er utarbeidet i fellesskap mellom Politidirektoratet og Riksadvokatembetet, og etter innspill fra politidistriktene og særorgan.

Da den nasjonale straffesaksinstruksen er sentral i politidistriktenes straffesaksbehandling, vil Politidirektoratet sammen med Riksadvokatembetet foreta revisjon av instruksen innen 31.12.2018. Politidistrikter som oppdager behov for endringer og har synspunkter på hvordan denne instruksen kan forbedres, oppfordres til å sende Politidirektoratet merknader med gjenpart til det regionale statsadvokatembete.

Oslo, 5. desember 2017

Tor-Aksel Busch
riksadvokat

Odd Reidar Humlegård
politidirektør

Innhold

Innledning	2
1 Formål og overordnede føringer	5
1.1 Formålet	5
1.2 Overordnede føringer for straffesaksbehandlingen	5
1.3 Lokal straffesaksinstruks	5
1.4 Beredskapsplanverk for etterforskning	5
2 Roller og ansvar	6
2.1 Politimester	6
2.2 Visepolitimester	6
2.3.1 Leder av Felles enhet for påtale.....	6
2.3.2 Seksjons- og avsnittspåtaleleder	7
2.3.3 Påtaleansvarlig jurist	7
2.3.4 Jourhavende jurist	8
2.4.1 Leder av Felles enhet for etterforskning	8
2.4.2 Leder av geografisk driftsenhet	8
2.4.3 Seksjons-, avsnitts- og gruppeleder	9
2.4.4 Politifaglig etterforskningsleder	9
2.4.5 Etterforsker	9
3 Nærmere om organiseringen	9
3.1 Felles straffesaksinntak	9
3.2 Etterforskning ved funksjonell og geografisk driftsenhet	10
3.3 Operasjonssentralen	10
3.4 Politipatruljen	10
4 Regler om saksansvar ("trekkregler") i et politidistrikt.....	11
4.1 Utgangspunktet for saksansvar	11
4.2 Sakstyper hvor saksansvaret bør tilligge Felles enhet for etterforskning	11
4.3 Sakstyper hvor saksansvaret skal vurderes plassert ved Felles enhet for etterforskning eller en geografisk driftsenhet	12
4.4 Forening (koordinering) av saker.....	12
4.5 Saksansvar i saker hvor gjerningspersonen er under 18 år (U18-saker)	13
4.6 Saksansvar ved ukjent gjerningssted	13
5 Regler om saksansvar ("trekkregler") mellom politidistrikter	13
5.1 Utgangspunkt for saksansvar	13
5.2 Saksansvar når det er vanskelig å bestemme gjerningssted	13
5.3 Overføring av saksansvar når gjerningspersonen har uavgjort straffesak i annet politidistrikt.....	14
5.4 Særlig om saker med mistenkte under 18 år (U18-saker)	14
6 Nærmere om straffesaksbehandlingen	15
6.1 Resultatmål	15

6.2 Kontroll og oppfølging	15
6.3 Håndtering av den enkelte straffesak, informasjonssikkerhet mv.....	15
6.4 Underretning om etterforsking, underretningsplikten og varsling av kommunikasjonsenhet.....	16
6.5 Påtalestadiet.....	16
6.6 Behandling av klager og fullbyrdelse	16
7 Revisjon	17

1 Formål og overordnede føringer

1.1 Formålet

En nasjonal overordnet straffesaksinstruks skal sikre en mest mulig lik oppgaveutførelse for straffesaksarbeidet i politidistriktene.

Instruksen skal gjennom en felles organisering og overordnede krav sikre en nasjonal straffesaksbehandling som ivaretar det grunnleggende hensynet om høy kvalitet. Med slik kvalitet menes at straffesaksarbeidet tilfredsstiller obligatoriske eller underforståtte krav og forventninger.

Instruksen skal bidra til rettssikkerhet, god måloppnåelse og effektivitet. Den skal også bidra til kvalitetssikring og effektivisering av distriktenes straffesaksporteføljer gjennom løpende oppfølging og kontroll.

Straffesaksarbeidet skal organiseres slik at straffansvar realiseres og at faren for feil blir så lav som mulig. Den enkelte medarbeider må være oppmerksom på mulige feilkilder og arbeide aktivt med alle hypoteser for å operasjonalisere objektivitetskravet. Straffesaksarbeidet skal også være preget av ønske om læring og utvikling. Det skal derfor blant annet gjøres bruk av tilbakemeldingsmøter.

1.2 Overordnede føringer for straffesaksbehandlingen

Straffesaksbehandlingen skal foretas i overensstemmelse med

- straffeprosessloven, straffeloven, etiske retningslinjer, påtaleinstruksen og politiregisterloven med forskrift
- riksadvokatens årlige angivelse av mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen
- rundskriv, retningslinjer og direktiver fra overordnet påtalemyndighet, både av generell og konkret art
- andre sentrale styringsdokumenter som Justis- og beredskapsdepartementets plan- og rammeskriv, Politidirektoratets årlige disponeringsskriv
- lokale resultatmål for det enkelte distrikt, nedfelt i Politiets styringsverktøy (PSV) mv.

1.3 Lokal straffesaksinstruks

Innenfor de rammer som følger av denne instruks og basert på vedlagt mal skal hvert politidistrikt utarbeide en lokal straffesaksinstruks. Målet skal være så lik behandling som mulig av straffesakene i distriktene.

Lokal straffesaksinstruks skal holdes à jour og revideres årlig. Ansvar for revisjonen tilligger leder for Felles enhet for påtale.

1.4 Beredskapsplanverk for etterforskning

Politidistriktet skal ajourføre og implementere lokalt PBSIII-planverk for etterforskning av kriser og ekstraordinære hendelser basert på PBSII-planverket.

2 Roller og ansvar

2.1 Politimester

Politimesteren er leder av påtalemyndigheten i politidistriktet og har det overordnede ansvar for distriktets straffesaksbehandling. Som påtalemyndighet er han underlagt det regionale statsadvokatembete.

Politimesteren har totalansvaret for at straffesaksbehandlingen i politidistriktet holder høy kvalitet og innfrir sentrale mål og prioriteringer, og skal sørge for en systematisk oppfølging av kvalitet og måloppnåelse i straffesaksarbeidet. Kvalitetskravet gjelder alle sider ved straffesaksbehandlingen, både generelle rutiner, organisering og behandlingen av den enkelte sak.

Politimesteren skal gjennom sin virksomhetsstyring sørge for at straffesaksarbeidet sikres økonomiske og organisatorisk rammer slik at det kan utøves på en effektiv og kvalitetsmessig forsvarlig måte, og etablere gode rutiner som sikrer godt samvirke mellom de ansvarlige enheter og medarbeidere som har ansvar for straffesaksarbeidet.

Politimesteren er ansvarlig for at politidistriktet har en hensiktsmessig og ajourført straffesaksinstruks og et ajourført beredskapsplanverk for etterforskning basert på oppdaterte risiko- og trusselvurderinger.

Ved uenighet mellom påtaleansvarlig jurist og etterforsker eller politifaglig etterforskningsleder om ressursbruk i den enkelte straffesak, avgjør politimesteren spørsmålet. Politimesteren kan delegere dette ansvaret til leder av Felles enhet for påtale.

2.2 Visepolitimester

Visepolitimester med påtalemyndighet ivaretar rollen som politimesterens faste stedfortreder.

2.3.1 Leder av Felles enhet for påtale

Leder av Felles enhet for påtale utøver på politimesterens vegne det løpende, faglige ansvaret for distriktets straffesaksarbeid og har direktivmyndighet innen fagområdet, jf. påtaleinstruksen § 7-5 tredje ledd. Leder av Felles enhet for påtale er ansvarlig for påtalefunksjonen i distriktet og skal bl.a.

- følge opp styringssignaler og øvrige direktiver fra overordnet påtalemyndighet, og sørge for at disse operasjonaliseres i politidistriktets straffesaksarbeid
- på politimesterens vegne ha resultatansvar for straffesaksbehandlingen
- sørge for løpende og systematisk kvalitetskontroll og oppfølging av distriktets straffesaksportefølje
- samarbeide med statsadvokatene ved deres fagledelse av distriktets straffesaksbehandling og iverksette tiltak for å avhjelpe avvik
- ivareta den løpende kontakt med statsadvokatene, domstolene og andre eksterne aktører og samarbeidspartnere på straffesaksområdet
- sammen med ledere av geografiske og funksjonelle enheter påse at distriktets straffesaksbehandling er i samsvar med sentrale, regionale og lokale instruks
- orientere politimesteren på egnet måte om særlig alvorlige lovbrudd begått i politidistriktet, lovbrudd som vekker stor oppsikt, er av stor allmenn interesse,

reiser prinsipielle spørsmål eller som politimesteren av andre grunner bør kjenne til

- legge til rette for systematisk kvalitetssikring og evaluering i samarbeid med fag- og opplæringsansvarlige i de sakene som er gjenstand for systematisk erfaringslæring
- sikre at påtalemyndigheten i politiet utøver sin virksomhet i tråd med lovens krav, god påtaleskikk og påtalemyndighetens etiske retningslinjer
- foreta årlig revisjon av lokal straffesaksinstruks

Leder av Felles enhet for påtale kan om nødvendig delegere de i denne instruks tillagte oppgaver. Lokal straffesaksinstruks skal i tilfelle fastsette hvem oppgavene er delegert til.

2.3.2 Seksjons- og avsnittspåtaleleder

Seksjons- og avsnittspåtaleleder har et faglig ansvar for påtalearbeidet på seksjons- eller avsnittsnivå. Vedkommende skal bl.a.

- sørge for løpende og systematisk kvalitetskontroll og oppfølging av den samlede straffesaksportefølje innenfor sitt ansvarsområde
- på politimesterens vegne ha resultatansvar for lokale mål, herunder sikre at styringssignaler og øvrige direktiver fra overordnet påtalemyndighet følges
- sørge for systematisk oppfølging av den enkelte påtalejurists portefølje
- sørge for at den enkelte påtalejurist tildeles en forsvarlig portefølje
- sørge for at påtalejuristene utøver sin virksomhet i tråd med lovens krav, god påtaleskikk og påtalemyndighetens etiske retningslinjer
- sørge for at påtalejuristene aktivt deltar i tilbakemeldingsmøter og gir annen relevant tilbakemelding til personell som utfører etterforskningen
- bidra til at straffesaksarbeidet innrettes med oppmerksomhet mot mekanismer som på gruppe- og individnivå motvirker og hindrer bekreftelsesfeller og sørge for at påtalemyndigheten etterspør informasjon som bidrar til at objektivitetskravet etterleves i praksis.

Seksjons- og avsnittspåtaleleder sitt ansvarsområde fastsettes nærmere i lokal straffesaksinstruks.

2.3.3 Påtaleansvarlig jurist

Påtaleansvarlig jurist leder og er ansvarlig for etterforskningen i den enkelte sak. Dette innebærer at vedkommende skal sørge for kvalitetssikring av etterforskningen og sikre at den er planmessig og formålsstyrt (blant annet ved etterforskningsplan der det er pålagt eller hensiktsmessig), jf. straffeprosessloven § 226, og at den gjennomføres med nødvendig fremdrift. Påtaleansvarlig kan gi nærmere direktiver og etterforskningsordrer i den enkelte sak, jf. påtaleinstruksen § 7-5. Vedkommende skal utøve legalitetskontroll og sikre at kravene til rettssikkerhet og objektivitet ivaretas på alle trinn i saksbehandlingen, og at behandlingen av den enkelte sak skjer i overenstemmelse med gjeldende regelverk, direktiver gitt av overordnet påtalemyndighet og i tråd med påtalemyndighetens etiske retningslinjer.

Påtaleansvarlig jurist har ansvaret for løpende påtalevurderinger og påtaleavgjørelser i egen saksportefølje.

I enhver straffesak skal det utpekes en påtaleansvarlig jurist.

2.3.4 Jourhavende jurist

Jourhavende jurist er den påtalejurist som tjenestegjør ved Felles straffesaksinntak eller gjennom vaktordning representerer påtalemyndigheten. Ved behov vil jourhavende jurist tre inn og utøve påtalemyndighet, herunder utøve ledelsen av etterforskningen og foreta påtalemessige vurderinger og avgjørelser i en sak hvor en annen jurist er tildelt påtaleansvar. Jourhavende jurist har et selvstendig ansvar for de avgjørelser han treffer i disse sakene.

Lokal straffesaksinstruks fastsetter nærmere ansvarsområdet til jourhavende jurist og hvilke oppgaver som tilligger denne.

2.4.1 Leder av Felles enhet for etterforskning

Leder av Felles enhet for etterforskning har et ansvar for at etterforskningen i distriktet utføres med den nødvendige kvalitet, samt et overordnet koordinerings- og utføreransvar for etterforskningen, herunder

- at organisering og rutiner ved egen og øvrige etterforskningsenheter sikrer nødvendig kvalitet, fremdrift og prioriteringer i etterforskningsarbeidet, og at dette tilfredsstillende kravene satt av påtalemyndigheten
- at det på geografiske og funksjonelle driftsenheter eksisterer en kompetent ledelse som kan sikre at utførelsen av etterforskningen skjer i tråd med de til enhver tid gjeldende faglige standarder og anerkjente etterforskningsmetoder
- sammen med lederne av Felles enhet for påtale, Felles straffesaksinntak og geografiske driftsenheter påse at distriktets straffesaksbehandling er i samsvar med sentrale, regionale og lokale instruks og mål, og at distriktets samlede etterforskningsressurser brukes i samsvar med disse

Leder av Felles enhet for etterforskning kan om nødvendig delegere de i denne instruks tillagte oppgaver. Lokal straffesaksinstruks skal i tilfelle fastsette hvem oppgavene er delegert til.

2.4.2 Leder av geografisk driftsenhet

Leder av geografisk driftsenhet har et ansvar for at etterforskningen ved enheten utføres i samsvar med de til enhver tid gjeldende faglige standarder og anerkjente etterforskningsmetoder og at straffesakene gis riktig prioritet, herunder

- ansvaret for at organisering og rutiner ved enheten sikrer nødvendig kvalitet og fremdrift i etterforskningen av saker tilhørende egen enhet og tilfredsstillende kravene satt av påtalemyndigheten
- følge direktiv gitt av ledere av Felles enhet for påtale og Felles enhet for etterforskning som skal sikre at enhetens straffesaksbehandling er i samsvar med sentrale, regionale og lokale instruks og mål

Leder av geografisk driftsenhet kan om nødvendig delegere de i denne instruks tillagte oppgaver. Lokal straffesaksinstruks skal i tilfelle fastsette hvem oppgavene er delegert til.

2.4.3 Seksjons-, avsnitts- og gruppeleder

Seksjons-, avsnitts- og gruppeleder har ansvar for håndtering av seksjonens/avsnittets/gruppens saksportefølje på etterforskningsstadiet, herunder at generelle prioriteringer og konkrete direktiver gitt av påtalemyndigheten etterleves og at sakene etterforskes med kvalitet og tilstrekkelig fremdrift i tråd med de til enhver tid gjeldende faglige standarder og anerkjente etterforskningsmetoder.

Seksjons-, avsnitts- og gruppeledere sitt ansvarsområde fastsettes nærmere i lokal straffesaksinstruks.

2.4.4 Politifaglig etterforskningsleder

Deltar flere tjenestepersoner i samme etterforskning, ledes disse av en politifaglig etterforskningsleder. Vedkommende skal bidra til at etterforskningen besettes med tilstrekkelig personell med riktig kompetanse. Politifaglig etterforskningsleder er ansvarlig for at utførelsen av etterforskningen gjennomføres i tråd med de til enhver tid gjeldende faglige standarder og anerkjente etterforskningsmetoder, og i tråd med eventuelle pålegg fra påtaleansvarlig jurist, jf. påtaleinstruksen § 7-5 annet ledd. Vedkommende skal samarbeide med påtaleansvarlig jurist om ledelsen og gjennomføringen av etterforskningen, herunder utarbeidelse av etterforskningsplan.

2.4.5 Etterforsker

Etterforsker er den tjenesteperson som deltar i etterforskning med andre tjenestepersoner, eller etter bestemmelse eller instruks er utpekt som ansvarlig for gjennomføringen av etterforskningen i den enkelte straffesak. Når vedkommende har selvstendig saksansvar, kan vedkommende la seg bistå av andre etterforskere eller sakkyndige.

Etterforsker har ansvar for at tildelte saker etterforskes i tråd med de til enhver tid gjeldende standarder og anerkjente etterforskningsmetoder og i tråd med eventuelle pålegg av påtaleansvarlig jurist, jf. påtaleinstruksen § 7-5 annet ledd, og eventuelt politifaglig etterforskningsleder.

I enhver straffesak skal det utpekes en etterforsker, såfremt det ikke er utpekt en politifaglig etterforskningsleder.

3 Nærmere om organiseringen

3.1 Felles straffesaksinntak

Alle mottatte og avgitte anmeldelser skal behandles av Felles straffesaksinntak for å sikre riktig prioritering i henhold til sentrale, regionale og lokale prioriteringsskriv, og en god kvalitet i den innledende fasen av etterforskningen. I lokal straffesaksinstruks bestemmes det nærmere hvilke saker som ikke behandles av FSI.

Felles straffesaksinntak skal opprette etterforskningsplan når dette er pålagt eller nødvendig. Etterforskningsplanen er et sentralt hjelpemiddel og skal oppdateres i tråd med saksutviklingen.

Felles straffesaksinntak skal ved behov bistå politipatruljen for å sikre kvaliteten over den etterforskning patruljen utfører.

Lokal straffesaksinstruks regulerer i hvilken utstrekning Felles straffesaksinntak selv kan utføre etterforskning, forberede og eventuelt utføre fengslingsmøter, og det skal angis rutiner for overføring av saksansvaret til driftsenhetene i de saker Felles straffesaksinntak ikke ferdigstiller.

Felles straffesaksinntak er i utgangspunktet kontaktpunkt for bistandsanmodninger, og skal sikre at disse gis tilstrekkelig prioritet.

3.2 Etterforskning ved funksjonell og geografisk driftsenhet

Den funksjonelle eller geografiske driftsenhet etterforsker de saker som overføres fra Felles straffesaksinntak eller som driftsenheten etter lokal straffesaksinstruks selv har iverksatt etterforskning i.

Ved mottak eller opprettelse av saken skal driftsenheten påse at saken har en påtaleansvarlig jurist og en ansvarlig etterforsker.

Driftsenheten skal opprette etterforskningsplan når dette er pålagt eller nødvendig, om det ikke allerede er gjort av Felles straffesaksinntak¹. Etterforskningsplanen er et sentralt hjelpemiddel og skal oppdateres i tråd med saksutviklingen.

Driftsenheten skal vurdere behovet for organisering av etterforskningen, behov for spesialkompetanse og spesielle etterforskningsressurser. For geografisk driftsenhet vises det til punkt 4.3.

3.3 Operasjonssentralen

Operasjonssentralen skal legge til rette for at politipatruljen får utført etterforskning på stedet. I saker som berører etterforskning skal operasjonssentralen iverksette tiltak på grunnlag av vurderinger og beslutninger foretatt av politidistriktets jourhavende jurist, felles straffesaksinntak eller annen driftsenhet, men kan omprioritere innsatsressursene om nødvendig. Varsling til ansvarlig driftsenhet om iverksatt etterforskning kan reguleres nærmere i lokal straffesaksinstruks.

Henvendelser fra politipatruljen som angår etterforskning skal som hovedregel overføres jourhavende jurist eller Felles straffesaksinntak. Lokal straffesaksinstruks skal nærmere regulere samarbeidet mellom operasjonssentralen og Felles straffesaksinntak, herunder når operasjonssentralen skal sette politipatruljen i kontakt med jourhavende jurist eller Felles straffesaksinntak.

3.4 Politipatruljen

Etter sakens art og omstendighetene skal politipatruljen gjennomføre flest mulig etterforskningsskritt på stedet i tråd med den standard som gjelder for slikt politiarbeid. Patruljen selv kan foreta etterforskningsskritt som ikke uten skade kan utsettes, jf. straffeprosessloven § 225 første ledd.

¹ Se om etterforskningsplan på KODE (<https://kode.te/etterforskningsplan/Sider/default.aspx>) og retningslinjer for utarbeiding av etterforskningsplan (<https://kode/Documents/Retningslinjer%20for%20bruk%20av%20etterforskningsplan.pdf>)

I lokal straffesaksinstruks reguleres det nærmere i hvilke tilfeller og hvordan politipatruljen skal samhandle med operasjonssentral, Felles straffesaksinntak og jourhavende jurist for å ivareta en kvalitetsmessig god etterforskning i tråd med metoden politiarbeid på stedet.

4 Regler om saksansvar ("trekkregler") i et politidistrikt

4.1 Utgangspunktet for saksansvar

Den geografiske driftsenhet hvor det straffbare forhold antas å være foretatt har ansvaret for etterforskningen og den videre straffesaksbehandlingen i den enkelte sak.

Dette gjelder ikke saker som etterforskes og påtaleavgjøres ved Felles straffesaksinntak eller saker hvor saksansvaret etter punkt 4.2 og etter nærmere regulering i lokal straffesaksinstruks er tillagt Felles enhet for etterforskning.

Enhver straffesak skal ha en påtaleansvarlig jurist og en etterforsker eller politifaglig etterforsklingsleder. Lokal straffesaksinstruks skal fastsette regler for fordeling av saker mellom geografiske enheter og Felles enhet for etterforskning og den enkelte påtaleansvarlige jurist og etterforsker.

Det skal i lokal straffesaksinstruks fastsettes hvem som har ansvaret for at reglene følges.

4.2 Sakstyper hvor saksansvaret bør tilligge Felles enhet for etterforskning

Lokal straffesaksinstruks skal fastsette hvilke sakstyper hvor ansvaret for etterforskningen og straffesaksbehandlingen skal tilligge Felles enhet for etterforskning. Følgende saker bør normalt behandles ved Felles enhet for etterforskning:

- Menneskehandel, jf. straffeloven § 257
- Alvorlige seksuallovbrudd, etter nærmere bestemmelse i lokal straffesakinstruks
- Alvorlige voldslovbrudd, etter nærmere bestemmelse i lokal straffesakinstruks, og saker hvor menneskeliv har gått tapt
- Alvorlige saker som omhandler økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, etter nærmere bestemmelse i lokal straffesakinstruks
- Saker hvor straffeloven § 79c (organisert kriminalitet) kan være aktuell, etter nærmere bestemmelse i lokal straffesakinstruks
- Mistenkelig dødsfall
- Saknetsaker som det er grunn til å tro skyldes straffbart forhold
- Større hendelser eller kriser som håndteres etter beredskapsplanverk for etterforskning i PBS III
- Andre saker som krever særlig kompetanse

Ved tvil om saksansvaret etter lokal instruks skal tilligge Felles enhet for etterforskning eller en geografisk driftsenhet, avgjør leder av Felles enhet for påtale.

4.3 Sakstyper hvor saksansvaret skal vurderes plassert ved Felles enhet for etterforskning eller en geografisk driftsenhet

I de tilfeller en geografisk driftsenhet får til etterforskning en sak som

- griper over flere driftsenheter eller distrikter og ikke naturlig tilhører noen geografisk driftsenhet
- krever internasjonalt samarbeid
- krever IKT-etterforskning i stor utstrekning
- krever særskilte metoder og anvendelse av skjulte tvangsmidler
- krever særlig kompetanse eller er teknologikrevende, eller
- utfordrer den geografiske driftsenhet på nødvendig kompetanse, kapasitet og utholdenhet

kan saken forelegges leder av Felles enhet for påtale til avgjørelse av om saksansvaret skal tilligge Felles enhet for etterforskning, eller om den geografiske driftsenhet skal ha saksansvaret og eventuelt få bistand av Felles enhet for etterforskning. Ved vurderingen skal det ses hen til om saken omfattes av riksadvokatens sentrale og landsdekkende prioriteringer.

Det skal sikres notoritet om beslutningen, som skal begrunnes kort. Lokal straffesakinstruks skal regulere nærmere hvordan notoriteten skal ivaretas.

4.4 Forening (koordinering) av saker

Saksansvar kan overføres til den geografiske driftsenhet i samme politidistrikt som etterforsker en eldre straffesak når dette ut fra etterforskningsmessige, påtalemessige og prosessøkonomiske hensyn er hensiktsmessig². Ved vurderingen skal følgende momenter hensyntas:

- Om etterforskningen uten større praktiske utfordringer kan gjennomføres ved den geografiske driftsenheten som overtar saksansvaret, eller om det er hensiktsmessig å utføre etterforskning helt eller delvis ved gjerningsstedets driftsenhet
- Den nye sakens kompleksitet, omfang og antall gjerningspersoner. En omfattende eller kompleks sak bør normalt ikke forenes med en mindre alvorlig og enkel sak som raskt kan ferdigstilles og påtaleavgjøres. Det samme gjelder en sak med mange gjerningspersoner
- Den eldre sakens kompleksitet, omfang og antall gjerningspersoner. En omfattende eller kompleks sak bør normalt ikke forenes med en eldre sak av tilsvarende karakter. Det samme gjelder en sak med mange gjerningspersoner
- Av hensyn til tidsbruken frem til påtaleavgjørelse bør det vurderes om en mindre alvorlig og enkel sak bør forenes med en eldre sak som er kompleks, av større omfang eller omfatter et større antall gjerningspersoner
- Utsikt for positiv påtaleavgjørelse i den eldre saken. Dersom det er uvisst om det vil bli reagert i den eldre saken, bør ny og gammel sak etterforskes og påtaleavgjøres for seg
- Behovet for en samlet påtaleavgjørelse i saken
- Hensynet til eventuelle fornærmede

Saksansvar kan overføres til Felles enhet for etterforskning ut fra de samme momenter.

² Se straffeprosessloven § 13, Ot.prp.nr.27 (1999-2000) punkt 6 og riksadvokatens Mål og prioriteringsrundskriv 1/2001 punkt 4.3.1.

Lokal straffesaksinstruks fastsetter nærmere regler om forening av saker. Med eldre sak menes tidspunktet saken er registrert i BL/STRASAK.

Fristsaker bør som hovedregel ikke forenes om dette vil medføre forsinkelse av betydning og andre hensyn ikke klart taler for forening.

Forening og deling av saker er en påtaleavgjørelse. Når det er fattet påtaleavgjørelse i saken skal forening ikke finne sted uten samtykke fra påtaleansvarlig jurist.

Når saker forenes, bør redigeringen av sakskompleks besluttes av påtaleansvarlig jurist.

Leder av Felles enhet for påtale avgjør ved uenighet om forening av saker.

4.5 Saksansvar i saker hvor gjerningspersonen er under 18 år (U18-saker)

Saker hvor gjerningspersonen var under 18 år (U18-saker) på gjerningstidspunktet bør normalt etterforskes av den geografiske driftsenhet hvor gjerningspersonen er bosatt, blant annet for å lette samarbeid med eksterne samarbeidspartnere og kunne sikre nødvendig oppfølging i det forebyggende sporet.

4.6 Saksansvar ved ukjent gjerningssted

Lokal straffesaksinstruks skal fastsette saksansvar i de saker hvor det vanskelig å fastslå gjerningssted i politidistriktet. Det vises til punkt 5.2 under.

5 Regler om saksansvar ("trekkregler") mellom politidistrikter

5.1 Utgangspunkt for saksansvar

I utgangspunktet har det politidistrikt hvor det straffbare forhold fant sted saksansvaret, jf. påtaleinstruksen § 1-1.

5.2 Saksansvar når det er vanskelig å bestemme gjerningssted

I de tilfeller det vanskelig å konstatere gjerningssted ved registrering av saken, legges følgende til grunn:

Ved lovbrudd forøvet over internett, telefonsjikane mv. og brudd på besøksforbud forøvet over telefon eller pr. elektronisk kommunikasjon, legges ved kjent gjerningsperson vedkommende sin folkeregistrerte adresse til grunn eller stedet der gjerningspersonen er bosatt på det tidspunkt det straffbare forhold tar til.

Ved lovbrudd forøvet på et offentlig transportmiddel og det ikke uten videre kan konstateres hvor forholdet er begått, legges til grunn som gjerningssted første holdeplass eller stasjon transportmiddelet kommer til etter at det straffbare forhold ble kjent.

Ved lovbrudd forøvet ved eller i motorvogn og det ikke uten videre kan konstateres hvor forholdet er begått, legges til grunn som gjerningssted første sted som kan angis.

Saker som etter disse bestemmelser tilhører et annet politidistrikt skal umiddelbart overføres til angjeldende politidistrikts Felles straffesaksinntak med begrunnelse i påtegningen om hvorfor saken tilhører det mottakende distrikt.

Hvis det i løpet av etterforskningen blir klart hvor det straffbare forhold fant sted, kan saken overføres til angjeldende politidistrikt sitt Felles straffesaksinntak når dette er hensiktsmessig ut fra bevissituasjonen, hensynet til en effektiv etterforskning eller iringtef6ring, eller etter forutg6ende avtale med p6taleansvarlig jurist i overtakende politidistrikt. I p6tegningen skal det gis en fyllestg6j6rende begrunnelse for overf6ringen av saksansvaret.

Ved uenighet om hvor det straffbare forhold skal etterforskes, avgj6r overordnet p6talemyndighet, jf. p6taleinstruksen § 1-2 annet ledd.

5.3 Overf6ring av saksansvar n6r gjerningspersonen har uavgj6rt straffesak i annet politidistrikt

N6r en gjerningsperson har en uavgj6rt eldre straffesak i et annet politidistrikt, kan saken n6r den er ferdig etterforsket overf6res dit av p6taleansvarlig jurist s6 fremt det ikke vil medf6re vesentlig forsinket p6taleavgj6relse, og hensynet til bevisf6rselen eller prosess6konomiske hensyn tilsier dette³. I p6tegningen skal det gis en fyllestg6j6rende begrunnelse for overf6ringen av saksansvaret.

Er det fattet p6taleavgj6relse i den eldre saken, kan overf6ring ikke skje uten etter avtale med p6taleansvarlig jurist i det mottakende politidistrikt.

Med eldre sak menes tidspunktet saken er registrert i BL/STRASAK.

Ved uenighet om overf6ring av saksansvar avgj6r overordnet p6talemyndighet, jf. p6taleinstruksen § 1-2 annet ledd.

P6taleansvarlig jurist avgj6r hvordan mottakende sak skal redigeres inn.

5.4 S6rlig om saker med mistenkte under 18 6r (U18-saker)

Straffesaker hvor mistenkte er under 18 6r (U18-saker) b6r normalt etterforskes i det politidistrikt hvor vedkommende bor.

Er det straffbare forhold beg6tt i et annet politidistrikt enn der mistenkte bor, skal gjerningsstedets politidistrikt umiddelbart underrette bostedsdistriktet sitt Felles straffesaksinntak og i samr6d med ansvarlig politidistrikt utf6re de etterforskingsskritt som er n6dvendig. Gjerningsstedets politidistrikt skal p6 anmodning bist6 i den videre etterforskningen. Slik etterforskning foretas i overensstemmelse med straffeprosessloven § 249.

Irettef6ring f6lger straffeprosessloven § 10 og § 11 og vernetingsreglene m6 iakttas. Ved uenighet om hvor iringtef6ringen skal finne sted, gjelder p6taleinstruksen § 1-2 annet ledd.

³ Se straffeprosessloven § 13, Ot.prp.nr.27 (1999-2000) punkt 6 og riksadvokatens M6l og prioriteringsrundskriv 1/2001 punkt 4.3.1.

6 Nærmere om straffesaksbehandlingen

6.1 Resultatmål

Politimesteren skal hvert år i samråd med Politidirektoratet og overordnet påtalemyndighet og i tråd med gitte styringsdokumenter fastsatte resultatmål for politidistriktet og beskrive hvilke tiltak som skal iverksettes for at målene skal nås.

Mål og tiltak skal registres i PSV.

Politimesteren skal gjøre målene og tiltakene kjent for alle som arbeider med straffesaker.

6.2 Kontroll og oppfølging

I lokal straffesaksinstruks skal det fastsettes regler og retningslinjer som sørger for en løpende og systematisk kontroll av fremdrift og kvalitet av den samlede straffesaksporteføljen ved alle enheter og nivå i politidistriktet. Det må sikres notoritet over kontrollene, avdekkede avvik og nødvendige oppfølgingstiltak og hvem som er ansvarlig for gjennomføring av disse. For saker som har sentralt gitte frister i lov eller frister gitt av riksadvokaten eller Politidirektoratet skal det om nødvendig være egne regler og retningslinjer for å sikre nødvendig oppfølging av disse sakene. Lokal straffesaksinstruks skal beskrive rapporteringsrutiner på alle nivåer i organisasjonen og rutiner for tilbakemelding og håndtering av avvik.

Straffesaksbehandlingen skal være fast tema ved politidistriktets ledermøte.

Alle politidistrikter skal bruke PSV som rapporterings- og styringsverktøy. Distriktene skal utarbeide rutiner for månedlig kontroll og oppfølging av straffesaksbehandlingen i tråd med prinsippene i PSV.

Lokal straffesaksinstruks skal fastlegge rutiner som sikrer at overføring av saker mellom ulike enheter i politidistriktet skjer på en slik måte at informasjon om etterforskningen ikke går tapt.

Lokal straffesaksinstruks skal fastlegge rutiner for kvalitetssikring av ferdig etterforsket sak før den overføres til påtalejurist. Ved overføring av saken til påtalejurist bør det medfølge en oversikt over bevisbildet i saken.

Systematisk kvalitetssikring og evaluering skal gjennomføres i henhold til nasjonalt rammeverk, og lokal straffesaksinstruks må tilpasses dette.

Gjennom lokal straffesaksinstruks skal det etableres rutiner som gjør at påtaleavgjorte saker som ikke er rettskraftige jevnlig blir fulgt opp på adekvat måte.

6.3 Håndtering av den enkelte straffesak, informasjonssikkerhet mv.

For opprettelse og håndtering av den enkelte straffesak vises det til nasjonal BL-instruks.

For utlån av saksdokumenter og utlevering av opplysninger i straffesak gjelder straffeprosessloven, politiregisterloven og politiregisterforskriften⁴. Lokal straffesaksinstruks skal – om dette ikke er regulert i lokal instruks om registre og databehandling, fastsette hvordan notoritet rundt utlån av saksdokumenter og utlevering av opplysninger i straffesak skal sikres.

Arkivering av den enkelte straffesak følger politiregisterforskriften § 25-3 og arkivlovens bestemmelser.

I lokal straffesaksinstruks skal det nærmere fastsettes regler som ivaretar informasjonssikkerhet innen straffsaksfeltet, herunder sikre at de registre og opplysninger for øvrig som brukes på straffesaksfeltet, håndteres i overensstemmelse med politiregisterloven og politiregisterforskriften.

6.4 Underretning om etterforsking, underretningsplikten og varsling av kommunikasjonsenhet

Det skal i lokal straffesaksinstruks inntas nærmere regler som ivaretar påtaleinstruksen § 7-2 om underretning til overordnet påtalemyndighet om anmeldelse, påtaleinstruksen § 7-3 om underretning til særskilt myndighet om anmeldelse, og underretningsplikten etter politiregisterforskriften kapittel 10.

Det skal fremgå av lokal straffesaksinstruks i hvilke tilfeller og hvordan politidistriktets presse- og informasjonsenhet skal varsles, samt hvem som har ansvar for dette. Politidistriktets presse- og informasjonsenhet skal varsle Politidirektoratets kommunikasjonsenhet i saker av særlig samfunnsinteresse eller som antas å medføre medieoppmerksomhet på nasjonalt nivå, og lokal straffesaksinstruks må gi nærmere regler om dette. I de tilfeller egen mediainstruks foreligger, er det kun nødvendig med en henvisning til denne.

Overordnet påtalemyndighet skal orienteres i tråd med påtaleinstruksen § 7-2 første ledd første punktum og etter nærmere retningslinjer gitt av statsadvokaten og/eller riksadvokaten.

6.5 Påtalestadiet

Når det er fattet eller tilrådd positiv påtaleavgjørelse i en sak, skal saken uten ugrunnet opphold oversendes overordnet påtalemyndighet for videre behandling, bringes inn for tingretten eller sendes den siktede for vedtakelse eller orientering.

Når det innkommer anke skal denne uten ugrunnet opphold og innenfor gjeldende frister ekspederes til overordnet påtalemyndighet eller retten med nødvendig påtegning.

6.6 Behandling av klager og fullbyrdelse

Når det innkommer klage til politiet over påtaleavgjørelse, skal denne behandles og oversendes overordnet påtalemyndighet snarest, slik at omgjøringsfristen ikke oversittes. Sakene skal tydelig merkes med omgjøringsfrist.

⁴ For utlån av sakens dokumenter til andre enn sakens parter, vises det til riksadvokatens skriftserie 3/2017 (<https://kilden/globalassets/ledelse-og-styring/rapporter/veileder-om-innsyn-i-straffesaksdokumenter-for-andre-enn-sakens-parter.pdf>)

Rettskraftige dommer og vedtatte forelegg skal oversendes fullbyrdelsesmyndigheten/innfordringsmyndigheten straks, og senest innen 30 dager.

I lokal straffesaksinstruks skal det fastsettes regler om hvordan domskontor og kriminalomsorgen skal underrettes om utenlandsk statsborger med dom på mer enn ett års ubetinget fengsel og som omfattes av den europeiske overføringskonvensjon⁵.

I lokal straffesaksinstruks skal det fastsettes regler for når og hvordan Felles enhet for utlending og forvaltning skal underrettes om utenlandsk statsborger som ilagt reaksjon, slik at det iverksettes nødvendig vurdering av og eventuell iverksettelse av utvisningsvedtak.

7 Revisjon

Denne instruksen skal i samråd med Riksadvokatembetet revideres innen 31.12.2018.

⁵ UDIRS-2010-17